

425821.11

GLOTTODIDACTICA

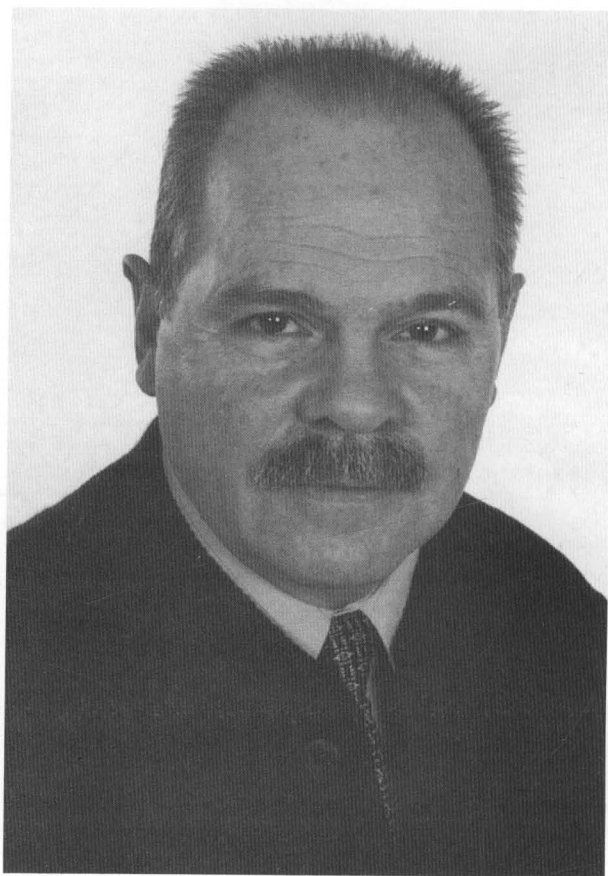
VOL • XXVI (1998)

BT ¹²⁻¹¹ *hnd.* Vol. 26: 1998 r.

425 821 II
29. KWI. 1999

Prof. Dr. habil. Waldemar Pfeiffer

HORTON

425 821 11

29. KWI. 1999

13201

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

GLOTTODIDACTICA

Festschrift für Professor Waldemar Pfeiffer
zum 60. Geburtstag

AN INTERNATIONAL JOURNAL
OF APPLIED LINGUISTICS

VOLUME XXVI (1998)

Founding Editor – Ludwik Zabrocki
Honorary Editorship – Waldemar Pfeiffer
Editor – Izabela Prokop
Assistant to the Editor – Paweł Hostyński

Editorial Advisory Board

Albert Bartoszewicz – Warszawa
Leon Kaczmarek – Lublin
Aleksander Szulc – Kraków
Weronika Wilczyńska – Poznań

Jacek Fisiak – Poznań
Franciszek Grucza – Warszawa
Waldemar Marton – Poznań
Władysław Woźniewicz – Poznań

WYDAWNICTWO
NAUKOWE

Poznań 1998

Adres Redakcji:

Katedra Glottodydaktyki i Translatoryki UAM
ul. 28 Czerwca 1956 r. nr 198
61-485 POZNAŃ, Poland
tel. (+48-61) 831 12 19, tel./fax (+48-61) 831 12 48

e-mail: iprok@amu.edu.pl

Okładkę projektowała
MARIA DOLNA

Wydanie publikacji dofinansowane przez Komitet Badań Naukowych

© Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1999

Opracowanie redakcyjne
ROBERT SCHLAFFKE

Redaktor techniczny
JÓZEF MADRY

ISBN 83-232-0939-1
ISSN 0072-4769

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Nakład 550 egz. Ark. wyd. 25,25. Ark. druk. 21,75 + 1 wkł. Papier offset. kl III, 80 g, 70 × 100.
Podpisano do druku w styczniu 1999 r. Druk ukończono w lutym 1999 r.

ZAKŁAD GRAFICZNY UAM, POZNAŃ, UL. H. WIENIAWSKIEGO 1

BIBL UAM
99 EO 904

425821 n / Vol. 26:
1998

CONTENTS

EDITORIAL (Izabela PROKOP)	5
I. ARTICLES	
Sylvia ADAMCZAK, Landeskunde im fortgeschrittenen Deutschunterricht: Zugang durch Literatur	17
Zofia BERDYCHOWSKA, Maßgeschneiderte Fachtexte – nach was für einem Maß?	35
Maria DAKOWSKA, Glottodydaktyka u progu XXI wieku	43
Bjørn EKMANN, Die Erlebnishaftigkeit literarischer Texte. Erwägungen zur Methode der Textanalyse	57
Ilona GAWĘDA, Zu Eigennamen in deutschen und polnischen Sprichwörtern	89
Christian GELLINEK, Dialog über „Dutch“ und „Double Dutch“	101
Gert HENRICI, Empirische glottodidaktische Forschung. Ein Beispiel: Das Projekt 'Lösungsinteraktionen'	107
Ursula HIRSCHFELD, Einige Schwerpunkte für die Arbeit an der Aussprache bei polnischen Deutschlernenden	113
Jan ILUK, Problemy tłumaczenia nazw medycznych na przykładzie języka polskiego i niemieckiego	123
Czesław KAROLAK, Dydaktyka tekstu literackiego w świetle potrzeb nauki języka w warunkach obcokulturowych	137
Heinrich P. KELZ, Wirtschaftsdeutsch im Anfängerunterricht	151
Abdullah KHUWAILEH, Vocabulary in LSP: A case study of phrases and collocations	157
Roman LEWICKI, Kształcenie tłumaczy na specjalizacji tłumaczeniowej filologii rosyjskiej. Założenia i realizacja	167
Aleksandra LYP, Probleme der Bedeutungserschliessung von Nominalkomposita für DaF-Lernende	175
Ewa MARCINIAK, Multisensory approach to teaching the visually impaired students	183
Manfred OSTEN, Goethe und Österreich	187
Bernard PIOTROWSKI, Język fryzyjski w Niemczech. Dylematy jego rozwoju i dalszego przetrwania	201
Bernadeta PYŠK, La vidéo – outil du développement du style personnel d'expression orale en langue étrangère au niveau avancé	221
Albert RAASCH, Ein Plädoyer für eine vielfältige Welt der Fremdsprachen, ...gerade im berufsorientierten Bereich	225
Bogusława ROLEK, Probleme der Wortschatzarbeit im Fremdsprachenunterricht	235
Barbara SKOWRONEK, Überlegungen zur Zukunft des Fremdsprachenunterrichts: Medienbedingtheit, Kommunikationsfähigkeit, Lernerzentriertheit	247

Aldona SOPATA, Gramatyka uniwersalna w dydaktyce języków obcych	253
Iwona STRACHANOWSKA, Motywy wyboru studiów neofilologicznych	261
Marian SZCZODROWSKI, Fremdsprachige Dekodierungsprozesse und ihre Konsequenzen	269
Weronika WILCZYŃSKA, Une expérience d'apprentissage en semi-autonomie au niveau avancé: principes et bilan provisoire	277
Władysław WOŹNIEWICZ, Pragmalingwistyczno-kulturologiczna interpretacja tekstu na zaawansowanym etapie nauki języka obcego	287
Elżbieta ZAWADZKA, Wandlungen der Edukation und die Ausbildung von Fremdsprachenlehrern	295
Joanna ZAWODNIAK, The Role of Memory in Child's Vocabulary Consolidation and Enrichment	309
Grażyna ZENDEROWSKA-KORPUS, Zur sprachlichen Routine in Lehrbüchern des Deutschen als Fremdsprache für Jugendliche am Beispiel <i>Dein Deutsch-Oberschule</i>	323
Teresa SIEK-PISKOZUB, The role of formal instruction in foreign language learning	331
II. ANNOUNCEMENTS	347

MOTYWY WYBORU STUDIÓW NEOFILOLOGICZNYCH

IWONA STRACHANOWSKA

Higher School of Pedagogics – Bydgoszcz

Wstęp

Badania nad specyfiką studiów wyższych są bardzo bogate i zróżnicowane. Tą problematyką interesowali się w równym stopniu psychologowie, socjologowie i pedagodzy. Badania oceniane są najczęściej jako fragmentaryczne, ponieważ dotyczyły wąskiego spektrum: specyficznie pojętej działalności dydaktycznej wyższej uczelni, oceny funkcjonowania wybranych kierunków studiów, efektywności przygotowania studentów do zawodu, samooceny studentów, adaptacji do studiów, kontekstu społeczno-kulturowego wyboru kierunków studiów przez młodzież. I tak, w badaniach amerykańskich akcentowano:

- warunki, jakie wpływają na rozwój zdolności, zainteresowań i motywacji podczas nauki w szkole podstawowej i średniej
- intelektualne i motywacyjne cechy jednostki
- środowisko wychowawcze jednostki
- pomoc materialną dla osób wybitnie uzdolnionych¹

Za D. Wolf, należy postawić pytanie: *Co decyduje o tym, że różne kierunki studiów są atrakcyjne dla różnych osób?*

Zgodnie z wynikami badań tego autora, można stawiać hipotezy o zróżnicowaniu studentów uczelni wyższych pod względem:

- poziomu inteligencji
- liberalności postaw
- poziomu przystosowania²

W badaniach prowadzonych w USA uwzględniano wśród badanych zmiennych takie jak:

¹ Badania National Merit Scholarship Corporation za Wolfe D.: American's resources of specialized talent. Educat. Testing Service, New Jersey 1954, s. 557.

² Wolfe D.: op. cit., s. 557.

- przyczyny biologiczne i społeczne (wiek, płeć, czynniki ekonomiczne ze względu na wysokie koszty w uczelniach prywatnych i częste przerywanie studiów z powodu braku zabezpieczenia finansowego),
- czynniki związane z uczelnią (średnia ocen ze szkoły średniej, zdolności, osiągnięcia w trakcie studiów),
- motywacja (zanik motywacji do studiowania, zmiana i konflikt motywów),
- przystosowanie,
- zdrowie,
- sytuacja finansowa.

Z badań prowadzonych przez grupę psychologów z Uniwersytetu w Lancaster³ na próbie studentów wyższych szkół pedagogicznych (562), trzech uniwersytetów (898) oraz politechniki (190), w wieku 22 lat wynika, że na podstawie obliczeń korelacji wielokrotnych uzyskano „zaskakujące” wyniki: „Na przykład neurotyzm koreluje dodatnio z powodzeniem na studiach technicznych i filologicznych, a ujemnie na studiach z dziedziny nauk społecznych”⁴.

Z badań wynika m.in., iż zróżnicowanie zdolności i pracowitości studentów różnych uczelni ze względu na cechę płci, wypada na korzyść kobiet studiujących na uniwersytecie (zdolności werbalne w punktacji średniej 33,0) i mężczyzn studiujących na uniwersytetach (31,2), na trzecim miejscu uplasowały się panie studiujące na politechnice (30,9), na czwartym panie studiujące w wyższych szkołach pedagogicznych (25,4).⁵

Badania sondażowe, które przeprowadziłam dotyczą problematyki: przeddecyzyjnej studentów oraz ich motywacji, a także po części zainteresowań, które przywiodły ich na pierwszy rok studiów neofilologicznych oraz ich samooceny w pierwszym semestrze studiów.

Próbkę wylosowaną do badań stanowili studenci kierunków: filologia rosyjska, angielska i germańska w UMK w Toruniu oraz w WSP w Bydgoszczy. Badania prowadzono przy pomocy doboru losowego i warstwowego na studiach stacjonarnych oraz zaocznych, sondując opinie 10% populacji studiującej na pierwszym roku studiów wymienionych kierunków. Okres badań pilotażowych objął swoim zasięgiem semestr letni 1997 roku. Badania zakrojone są w cykl 2-letnim i przewidują w terminarzu:

- ponowienie metody sondażu diagnostycznego w roku akademickim 1997/98,
- rozszerzenie próbki o studentów II i III roku studiów stacjonarnych,
- wykorzystanie do budowy i modernizacji narzędzi, wyników zebranych badań pilotażowych,

³ Entwistle N. J., Nisbet J., Entwistle D., Cewell M. D.: The academic performance of students: 1-Prediction from Scales of Motivation and Study Methods. „The Brit. J. Educat., Psychol.”, t.41, 1971, s. 258-267.

⁴ Entwistle N.J.: op. cit., s. 265.

⁵ Entwistle N.J., Brennan T.: The academic performance of students: 2-Types of successful students „Brit. J. Educat., Psychol.”, t. 41, 1971, s. 260.

- przeprowadzenie badań przy użyciu rozbudowanych narzędzi tj. kwestionariusza ankiety i wywiadu,
- losowe badania (kwestionariuszami zainteresowań Stronga, Kudera), pojedynczych reprezentatywnych dla próbki jednostek,
- opublikowanie wyników badań w postaci doniesienia – artykułu oraz fragmentu publikacji zwartej.

Motywy wyboru kierunku studiów

Motywacja w podjętych przeze mnie badaniach, spełniła rolę zmiennej, którą można interpretować ilościowo na skali szacunkowej. Motywów do nauki jest wiele, a rozumienie tego zjawiska oraz jego interpretacja znaczeniowa jest w literaturze psychopedagogicznej bardzo bogata. Sądzę, że do motywów badanej kategorii można zaliczyć m.in.:

- 1) zainteresowanie językiem obcym (kulturą danego narodu, literaturą etc.),
- 2) dążenie do podwyższania statusu społecznego (moda na studiowanie),
- 3) chęć zdobycia dobrze płatnej i atrakcyjnej pracy (praca poza sferą budżetową),
- 4) wymogi egzaminacyjne (rodzaj przedmiotów wymaganych podczas egzaminu wstępnego – tendencja do unikania przedmiotów ścisłych),
- 5) presja rodziców,
- 6) sugestie nauczycieli, kolegów, krewnych, (5+6: presja osób znaczących)
- 7) chęć uniknięcia służby wojskowej,
- 8) chęć uniknięcia statusu bezrobotnego,
- 9) przedłużenie okresu młodości,
- 10) tradycje rodzinne (zawodowe),
- 11) informacje na temat atrakcyjności środowiska studenckiego (bez względu na kierunek),
- 12) chęć pracy w zawodzie nauczyciela języka obcego, tłumacza,
- 13) wybór przez negatywną selekcję (krótki wymiar czasu pracy w szkole, długie wakacje),
- 14) wybór przez eliminację (eliminacja kierunków studiów o profilu nauk ścisłych),
- 15) wybór o charakterze oportunistycznym (chęć podjęcia bardzo łatwych studiów, „mit” o osiągnięciu dyplomu bez pracy i wysiłku),
- 16) wybór ze względu na łatwość dostania się na studia (niska liczba kandydatów na jedno miejsce, pozorna „łatwość” zdobycia indeksu w danej uczelni),
- 17) brak satysfakcji z pracy zawodowej (chęć zmiany zawodu, głównie u studentów studiów zaocznych),
- 18) przymus zawodowy (zagrożenie rotacją z pracy, nacisk przełożonych, nacisk współpracowników – przeżywane frustracje w środowisku pracy, którym towarzyszy zaniżona samoocena),
- 19) tradycje kulturowe (dwujęzyczność, mniejszość narodowa, „korzenie” rodziny sięgające kulturowo innej nacji niż polska),
- 20) chęć emigracji do innego kraju.

KIERUNEK STUDIÓW/UCZELNIA (rodzaj studiów)	MOTYWY WYBORU STUDIÓW pod względem częstotliwości występowania		
	NAJCZĘSTSZE PIERWSZEGO RZĘDU	DRUGORZĘDNE	TRZECIORZĘDNE
FILOLOGIA ROSYJSKA studia dzienne UMK – Toruń	– zainteresowanie językiem – chęć poznania kultury innego narodu	– chęć samokształcenia – studia sprawiają mi satysfakcję	– długie wakacje
FILOLOGIA ROSYJSKA studia dzienne WSP – Bydgoszcz	– przedmioty wstępne na egzaminie – nie dostałem się na inny kierunek – łatwość zdobycia indeksu	– łatwość studiów („mit”) – długie wakacje – krótki wymiar pracy nauczyciela – wpływ nauczycielki	– uniknięcie wojska i bezrobocia – podwyższenie statusu – wstyd w środowisku lokalnym
FILOLOGIA ANGIELSKA studia dzienne UMK – Toruń	– zainteresowanie językiem i kulturą – dążenie do podwyższenia statusu	– chęć zdobycia dobrej płatnej pracy – chęć studiowania w uczelni z tradycjami	– długie wakacje – sugestie osób znaczących
FILOLOGIA ANGIELSKA studia dzienne WSP – Bydgoszcz	– zainteresowanie językiem i kulturą	– chęć zdobycia dobrej płatnej pracy – sugestie rodziny	– dążenie do podwyższenia statusu – informacje o atrakcyjności kierunku studiów i życia studentckiego
FILOLOGIA ANGIELSKA studia zaoczne WSP – Bydgoszcz	– chęć zdobycia dobrej pracy (płacy) – przymus zawodowy	– brak satysfakcji z pracy zawodowej – zainteresowanie językiem – ucieczka przed służbą wojskową	– ucieczka przed bezrobociem – łatwość zdobycia indeksu – emigracja
FILOLOGIA GERMAŃSKA studia dzienne UMK – Toruń	– zainteresowanie językiem – chęć pracy na własny rachunek	– dążenie do podwyższenia statusu społecznego – sugestie osób znaczących	– wybór przez eliminację – tradycje kulturowe – tradycje zawodowe
FILOLOGIA GERMAŃSKA studia dzienne WSP – Bydgoszcz	– zainteresowanie językiem – chęć pracy na własny rachunek	– wpływ osób znaczących – chęć uniknięcia bezrobocia i służby wojskowej	– tradycje kulturowe – tradycje zawodowe – wymogi egzaminacyjne – emigracja
FILOLOGIA GERMAŃSKA studia zaoczne WSP – Bydgoszcz	– zainteresowanie językiem – chęć pracy na własny rachunek	– tradycje kulturowe – przymus zawodowy – chęć emigracji	– tradycje zawodowe – chęć uniknięcia statusu bezrobotnego – łatwość dostania się na uczelnię
FILOLOGIA GERMAŃSKA studia zaoczne (wyrównawcze) WSP – Bydgoszcz	– przymus zawodowy – chęć pracy w zawodzie – wstyd w środowisku zawodowym i rodzinnym	– zainteresowanie językiem – wybór przez emigrację – łatwość dostania się na kierunek – uczelnię	– tradycje zawodowe – tradycje kulturowe – dążenie do podwyższenia statusu

Tabela 1: Deklaratywne motywy wyboru kierunków neofilologicznych w roku akademickim 1996/97

Dla każdego deklarowanego motywu wyboru kierunków studiów obliczono χ^2 i C Pearsona, badając stopień korelacji występujący pomiędzy zmiennymi demograficznymi a poziomem motywów pierwszego, drugiego i trzeciego rzędu.

Nie wszystkie deklarowane motywy wykazały stopień korelacji na poziomie istotności statystycznej $\alpha < 0,01$, dlatego poniżej przedstawiam jedynie te, które mogą być interpretowane ilościowo.

Pytania będące wynikiem konstruowania list problemów szczegółowych można zawęzić do trzech, które staną się przedmiotem krótkiej analizy:

- A) Czy istnieje związek między pochodzeniem społecznym a wyborem kierunku studiów?
- B) Czy zachodzi związek pomiędzy płcią a preferowanym w wyborze kierunku studiów?
- C) Czy jest obserwowalna negatywna selekcja do zawodu na neofilologicznych kierunkach studiów?

Na kierunku filologii rosyjskiej uzyskano następujące wyniki (dla C Pearsona $0 \leq C \leq 1$) w UMK w Toruniu odnotowano przeciętną korelację $C = 0,451$ występującą pomiędzy motywem wyboru kierunku a pochodzeniem społecznym studentów (inteligentkie) oraz płcią osób dokonujących decyzji o losach edukacyjnych (kobiety) na poziomie wysokim z preferencją dla kobiet ($C = 0,505$).

W próbie osób badanych przeważały motywy oceniane na skali 5-stopniowej motywacji pierwszego rzędu jako bardzo silne (tj. zainteresowanie językiem, chęć poznania kultury innego narodu).

Do motywów trzeciorzędnych studenci UMK zaliczyli: długie wakacje, których się spodziewają w zawodzie nauczyciela języka rosyjskiego. Motyw ten uplasował się na poziomie nieistotnym statystycznie ($C \approx 0$). Nie zaobserwowano m.in. negatywnej selekcji do zawodu wśród studentów filologii rosyjskiej UMK (problem C $\chi^2 = 0$).

Można nieśmiało wnioskować o zaniku takiej tendencji na badanym kierunku studiów w toruńskiej uczelni, która oferuje studentom uzyskanie wraz z dyplomem magisterskim rusycysty, licencjatu języków unikatowych, np. czeskiego, chorwackiego, albańskiego etc. Motywy drugorzędne utwierdzają nas w dominującej roli dość silnych motywów z grupy o charakterze poznawczym a więc „intelektualnych”, które cechują wypowiedzi otwarte studentów UMK.

Podobnych wyników nie zaobserwowano na bliźniaczym kierunku studiów w bydgoskiej WSP, chociaż dodatkowo obliczono korelacje międzyzmiennowe dla takiej cechy jak tradycje rodzinne w zawodzie nauczyciela, które uplasowały się na pozycji statystycznie nikłej.

Wyniki uzyskane przez studentów WSP, potwierdzają hipotezę o utrzymującej się od kilku lat negatywnej selekcji do zawodu nauczyciela języka rosyjskiego plasującej się na poziomie przeciętnym siły związku osiągając wartość $C = 0,34$, którą cechuje bardzo słaba motywacja w skali pięciostopniowej pierwszego rzędu, nacechowana: przypadkowością decyzji, brakiem zainteresowań kulturą i języ-

kiem rosyjskim, łatwością zaliczenia egzaminów wstępnych, unikaniem przedmiotów słabo opanowanych w szkole ponadpodstawowej.

Negatywna selekcja pojawia się na tym kierunku z uwagi na występowanie cech typu: krótki wymiar godzin pracy nauczyciela, długie wakacje, łatwość studiowania kierunku na uczelni pedagogicznej – jako deklarowanie motywów drugorzędnych (ocenianych w skali pięciostopniowej jako motywy bardzo słabe). Ze względu na badane cechy demograficzne (płeć i pochodzenie społeczne), poziom korelacji z motywami podejmowania studiów w WSP na kierunku filologii rosyjskiej plasuje się na poziomie słabym, gdyż osiąga wartość $C=0,30$.

Kierunek filologii germańskiej UMK w Toruniu cechowały motywy o sile związku osiągającym wartości: $C=0,97$.

Ten sam kierunek studiów na WSP w Bydgoszczy, charakteryzował się wartościami korelacji międzyzmiennowych plasujących się na poziomach niższych ($C=0,050$).

Studentów UMK cechowały w równym stopniu bardzo wysokie niemal pełne ($C=0,97$) poznawcze motywy np.: zainteresowanie językiem, ze względu na wpływ płci (kobiety) i pochodzenia społecznego (inteligencje) oraz chęć pracy na własny rachunek – poza sferą budżetową, motyw z grupy zawodowo-praktycznych.

W obu uczelniach nie zaobserwowano negatywnej selekcji i wyborów oportunistycznych. W WSP zarysowała się tendencja do częstszej reprezentacji osób z pochodzeniem inteligenckim o nieco wyższym poziomie motywacji intelektualnej ($C_i=0,050$), plasującej się na poziomie nikłym, niż u pozostałych grup społecznych studentów. Zaobserwowano ponadto minimalnie wyższy poziom motywacji do studiowania na tym kierunku mężczyzn, mimo iż jest to grupa mniejsza liczebnie od kobiet. Motywy intelektualne mężczyzn plasują się na poziomie nikłym i osiągają wartość $C_m=0,077$.

Kierunek filologii angielskiej UMK – odnotowano tu wpływ badanych cech demograficznych na motywy podejmowania studiów na tym kierunku, na poziomie plasującym się dla: $C=0,41$.

Przeciętna miara siły związku zaznaczyła się w badaniach nad deklaracjami motywów poznawczych przez kobiety wybierającymi ten kierunek studiów.

W stopniu skorelowanym „słabo” wystąpił ten sam motyw podejmowania studiów na filologii angielskiej, z pochodzeniem społecznym studentów ($C=0,26$). W charakteryzowanej próbie przeważały jako pierwszorzędne motywy oceniane (w 5-stopniowej skali motywacji) jako bardzo silne – zainteresowanie językiem oraz kulturą, a także o średnim nasileniu – podwyższenie statusu społecznego w środowisku lokalnym lub rodzinie.

Podobnymi motywami kierowali się studenci WSP akcentując bardzo silne zainteresowanie kulturą i językiem angielskim, co wbrew oczekiwaniom znalazło potwierdzenie w badanym poziomie siły związku pomiędzy zmiennymi demograficznymi i motywacją ($C=0,74$).

W obu przypadkach, studentów UMK i WSP, nie wystąpił negatywny dobór na filologię angielską. Utrzymuje się „moda” na język angielski, a komisje rekrutacyjne przeżywają każdego roku obłężenie do 10 kandydatów na jedno miejsce.

U studentów WSP odnotowano wysoką ($C=0,57$) korelację pomiędzy wyborem kierunku studiów ze względu na cechy poznawcze motywów a pochodzenie robotnicze oraz bardzo wysoką siłę badanego związku między pochodzeniem inteligenckim a motywami poznawczymi wyboru studiów.

Ten sam poziom siły związku, osiągnięto ze względu na cechę demograficzną płci – z najwyższym poziomem wyników dla kobiet studiujących w WSP.

Wnioski

W krótkim doniesieniu z badań pilotażowych objętych grantem Rektora WSP z dnia 05.06.1997r. podjęłam próbę przedstawienia wstępnych wyników sondażu diagnostycznego.

Na drodze analizy ilościowo-jakościowej danych, które są wynikiem wypowiedzi respondentów wypełniających ankietę z inwentarzem motywów, można z dużą ostrożnością wnioskować o dużym stopniu deklaratywności motywów pierwszego rzędu przez badanych studentów, które nie znajdują na wszystkich kierunkach potwierdzenia w stopniu i sile korelacji międzyzmiennowej.

Z uwagi na ograniczone ramy publikacji, nie przedstawiam cytatów z wypowiedzi ankieterowanych studentów, którzy akcentowali w pytaniach otwartych inne typy motywów jak np.:

- tradycje kulturowe, językowe w rodzinie – filologia germańska,
- wpływ nauczycieli (np. platoniczna miłość) – filologia rosyjska,
- chęć emigracji – filologia germańska, filologia angielska.

Nie zamieszczam również wyników badań studentów studiów zaocznych, którzy bardzo różnili się w procesach: samooceny i decyzyjnym od charakteryzowanych kolegów.

Zaakcentuję jedynie zaskakujący fakt, iż słuchaczami studiów zaocznych WSP na kierunku filologii germańskiej były m.in. osoby „dojeżdżające” co dwa tygodnie na zajęcia z: Monachium, Hamburga, Berlina, Frankfurtu i innych miast w Niemczech. Ich poziom motywacji poznawczych skorelowany był z cechami demograficznymi na poziomie bardzo wysokim i przyjmował wartość $r_{\text{c}}=0,71$.

Wśród tej próbki studentów przeważały motywy: poznawcze i społeczno-kulturowe, ambicyjne, zawodowo-praktyczne.

Studenci zamieszkali na stałe lub tymczasowo w Niemczech podkreślali, że przyszłość wiąże z nową ojczyzną, a „(...) wspólna Europa gwarantuje im obustronne uznawanie dyplomów i niższe koszty nauki w Polsce”.

Jakże odmienne to grupy motywów. Nie są porównywalne z tym, co deklarują studenci stacjonarni. Nie trudno się domysleć, że badania są kontynuowane w

roku akademickim 1997/98 na kierunkach neofilologicznych UMK i WSP rozszerzonych o lingwistykę stosowaną w WSP w Bydgoszczy.

Obraz poziomu motywacji do studiów ulega stałym przeobrażeniom wśród młodego pokolenia.

Na procesy przeddecyzyjne i decyzyjne będą miały w najbliższym okresie wpływ zarówno własne zainteresowania młodzieży, opinie rodziców, co zmieniające się uwarunkowania społeczno-polityczne w jednoczącej się Europie, nowe rynki pracy i zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych pracowników w naszym kraju.